

אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה (אגרת הבעש"ט)

מהדורת בערקאוויטש

אוצר פניני החסידות עם אוצרות גאוני הדורות

על פרשת השבוע

מאמרים נבחרים משכיות חמדה ושמועות נאות
ככתבם וכלשונם של רבותינו הקדושים
מאורי החסידות וגאוני הדורות
המכוונים ומרוממים את האדם לעולמות נעלים
מנוקד ומפוסק

בראשית

שנה ב' (תשע"ה)

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
מכון "אור לישרים" ירושלים

"קרן טללי ברכה"

ידיעת כי אני ה' מושיעך וגואלך אביר יעקב (ישעיהו ס טז)

מילי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל (בראשית מט כד)

פְּרִשֵׁת בְּרֵאשִׁית

בית דין דקהלת ווישניצא זלה"ה, דהענין פך הוא. דבימים הנוראים הקדושים כל אדם הייה לו אז הרהור תשובה, וקבל אז על עצמו איזה הנהגה טובה כל איש לפי ערכו ומדרגתו, לכן נקרא 'שבת בראשית', שפזכירין להאדם שמה שעבר עבר, ומעתה מתחיל סדר חדש, וישתדל את עצמו שיהיה מעתה טוב:

**בראשית ברא אלקים את השמים
ואת הארץ (א א)**

• אגרא דכלה •

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

הקדמת תאור הבריאה לשמו של הקב"ה -
הוראה שכל מטרת הבריאה אינה לצרף הבורא
אלא לטובת הבריות / הטעם שישנו הזקנים
וכתבו לתלמי המלך אלקים ברא בראשית

הנה הזקנים שנו לתלמי המלך וכתבו אלקים
ברא בראשית (מגילה ט). דלכאורה הוא
מהראוי להתחיל בשמו יתברך, והנה לפי
הפשט יתכן להתבונן למה באמת לא התחילה
התורה בשמו יתברך.

ואמר לך דבר נחמד, דהנה ידוע כל פועל
אמן מקדים במחשבתו לעשות דבר

• בית אברהם •

רבי אברהם מסלונים זיע"א

בשבת בראשית נמשכת עדו הארת שמחת
תורה

שבת בראשית יש בו הארת חג שמחת
תורה, על פי מה שאמר אדמו"ר אבי
ז"ל בשם הרב הקדוש מטשרטקוב ז"ל על
שבת שאחרי חג השבועות שהעולם קוראין
אותו 'שבת נאף (אחרי) שבועות', ואמר כי
השבת הנה הוא נאף (עוד) א שבועות, כי
בשבת שאחרי החג עדין נמשכת הארת החג.
ואתו דבר בכל שבת שאחרי חג, אם כן
בשבת זה יש בו הארת שמחת תורה.
ואדמו"ר אבי זקני בעל יסוד העבודה ז"ל
אמר כי שבת בראשית הוא נגד ראש השנה,
נח נגד יום הכפורים, לך נגד סכות:

• דברי יחזקאל •

רבי יחזקאל משינאוה זיע"א

'שבת בראשית' - התחלה חדשה לאחר
הקבלות טובות של הימים נוראים

טעם למה נקרא פרשת בראשית 'שבת
בראשית', ולמה לא נקרא כן פרשת
נח או פרשת לך, שבת נח או שבת לך. אמר
מורי חמי הגאון הקדוש אריה דבי עילאי אב

והנה גוי לא יקבל עליו דברים נחמדים כאלו, על כן שנו לתלמי המלך אלקים ברא בראשית, אבל ישראל עם קרובו הן המה עמוסים מני בטן המה מבינים הענין. וזה שמקשר סוף התורה לתחלתה לעיני כל ישראל יכולים לכתב בראשית ברא אלקים, מה שאין כן לגוי צריכה לשנות ולכתב אלקים ברא בראשית:

• מי השילוח •

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצה זיע"א

המלכת הבורא בתברך על המחשבה והתאוות - יסוד והכנה לעבודתו בתברך בשלמות

בראשית ברא אלקים. ברא הוא מלשון חזק, היינו שבראשונה אמר וחזק היסודות שיוכלו לקבל הבריאה, כמו מלך שבונה אוצר מחזק את היסודות והדפנות שיוכלו לקבל מה שנייח לתוכו. והשמים והארץ הם יסודות העולם, והם מרמזין בנפש האדם על הלב והמוח. בעת שירצה האדם לילך על פי רצון השם יתברך בכדי שיהיה בריה שלמה, אז צריך לאמץ ולחזק אלו שני היסודות, היינו למסר השכל והמחשבה שבראש וכל תאוות לבו להשם יתברך ולהמליך אותו יתברך עליהם שלא יפעל בהם דבר זולת רצון השם יתברך.

וכמו שאמר הבעל שם טוב - בדבר שמחשבה של אדם מחשבת שם הוא הוא האדם פלו. וזהו פרוש הפסוק (משלי כג) 'תנה בני לבך לי וממלא דרכי תצרנה', היינו פשתמסר לבך ל השם יתברך אז יהיה אצלך עבודת השם יתברך עקר וכל דברי עולם הנה טפלים לזה. על דרך משל, עשיר

הנפעל בכדי להשלים חסרונו באיזה דבר שנחסר לו, ומקדים במחשבתו צדק הפעלה לטובתו. דרך משל אמן העושה כלי שעות שקורין זייגר, הנה מקדים צדק הפלי לטובתו, כי הוא חסר במה שאינו יודע עתיו ורגעיו, ועל ידי הפלי הזאת ישלם חסרונו, ובאם אינו עושה בשביל זה כגון שיש לו כלי פזאת, הנה עושה כדי למכור כי יחסר לו מן הממון המצטרף לטובתו, ועושה כלי זה להשלים חסרונו בממון, הנה פועל כזה לא יקרא לו פועל אמת, כי אין פעלתו אמת, עושה הזייגר וכוונתו לדבר אחר, מה שאין כן הבורא יתברך שמו שלם בתכלית השלמות, לא עשה פעלתו להשלים חסרונו חס ושלום, כי אינו בעל חסרון, ואם כן כפיכול לא הקדים את עצמו במחשבתו, רק עשה לטובת הפעלה בעצמה מדרך הטוב להטיב, זה נקרא פועל אמת שפעלתו אמת, הכן.

הנה אלו הקדים השם יתברך את שמו בתורתו קדם הפעלה, היה משמע חס ושלום שהוא כמו כל הפועלים שמקדימים במחשבתן את עצמן להפעלה. על כן הקדים השם יתברך את הפעלה להפועל, ואמרה התורה בנעם אמריה בראשית בר"א קדם לשמו יתברך, להורות שעשה לטובת הפעלה.

ויצא לנו מזה עקר גדול באמונה וצדק הודעה זו לתורה ולעבודה, בין שנודע לנו שהפועל הטוב ברוך הוא פעלתו להטיב לבריותיו, מזה נדע שכל צווי התורה לטוב לנו כל הימים, שהבורא ברוך הוא שבראנו להטיב לנו הוא יודע את אשר טוב לנו כפי העולמים, על כן מחיבים אנחנו לקיים את כל אשר צונו, ולמנע מפל אשר הזהירנו, בין והתבונן.

ולהיות דין ומושל עליהם, לתת לאיש פדרכיו וכפרי מעלליו.

עוד דרשו רנ"ל (כ"ר א ד), 'בראשית', בשביל התורה שנקראת 'ראשית', שנאמר (משלי ח כב) 'ה' קנני ראשית דרכו' ברא הקב"ה את העולם. ועקר כל זה פדי שתתגלה מלכותו בעולם, ויפיר ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה. והנה זה רמזו בתבת התורה עצמה, כי הנה ה' מלך ה' מלך ה' ימלך לעולם ועד' עם הכולל, גימטריא 'התורה', להודיע כי עקר בריאת העולם ונתינת התורה הוא פדי להפירו בני ישראל, וידעו כי הקב"ה, הוא הנה מלך, והוא הנה מלך, והוא הנה מלך, והוא יתהי 'מלך', לעולם ועד' אין עוד מלבדו, ויתחזקו ליראה ולאהבה אותו ולעבדו בלבב שלם:

בראשית ברא וגו' והארץ היתה תהו ובהו וגו' ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וגו' (א-א)

• אור החיים •

רבי חיים בן עטר זיע"א

'את השמים ואת הארץ' - האדם מערב ברוחניות וגשמיות ומטרת בריאתו להפך הגשמיות לרוחניות

עוד תרמז הפרשה כלה על בריאת האדם כי הוא עקר תכלית הבריאה, על זה הדרך: בראשית כשברא ה' את האדם, בראו ממקור הרוחניות הרמזו בתבת השמים, וממקור הגשמיות הרמזו בתבת הארץ, ותמצא שרמזו רבותינו רנ"ל (סנהדרין א:) במה שאמר הכתוב (תהלים נ ד) 'יקרא אל השמים מעל', שהוא הרוח, ואל הארץ' הוא הגוף הבנוי מהארץ,

שיש לו בן הגוף וחסם ומשיא אותו אשה לפי כבודו, ובשעת שהכין צרכי הנשואין ויטעם מהמאכלים שהכין, בעת טעמו מהמאכל יזכר שמחת בנו והטעימה אצלו טפלה, והבן:

• מחשף הלבן •

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

עקר הבריאה פדי שיהיה הקב"ה מלך על הברואים ויפירו במלכותו ואחדותו

אפשר לרמז 'בראשית ברא' גימטריא 'פתר מלכות'. להורות בא, דעקר בריאת העולם הוא פדי להיות הקב"ה ישתבח שמו מלך על כל ברואיו, ולתת לכל אחד ואחד פדרכיו וכפרי מעלליו, דכלא ברואים על מי יקרא הקב"ה מלך חנון ורחום ושופט וכיציא, ויכמו שמבאר בדברי רבנו האר"י רנ"ל (עץ חיים שער א ענף ב). ואפשר דזה רמזו בנסח הברכות, שכל ברכה אנו אומרים בה 'מלך העולם', כלומר במה נפרת מלכותו, הוא במה שברא העולם. ולזה בא הרמז בתחלת תורתנו הקדושה, 'בראשית ברא' גימטריא 'פתר מלכות'. כלומר דעקר הבריאה הוא פדי להקרא הקב"ה מלך על ברואיו, בשביל זה 'ברא' הקב"ה 'את השמים ואת הארץ'.

עוד, 'בראשית' עם אותיות אמצעיות המלוי, עולה בין הכל תשע מאות ותשעה ושמונים, עם הכולל עולה גימטריא 'מלך מלכי המלכים הקב"ה', לרמז כאמור, דעקר הבריאה הוא פדי להקרא מלך מלכי המלכים. ומזה הטעם לא נזכר בתחלת הבריאה רק שם 'אלהים', להורות בא שעקר בריאת העולם הוא פדי לקבלו הברואים אלהותו,

מרחפת על פני המים הם מים הזדווגים שמהם
כחות של הטמאה.

'ויאמר אלקים יהי אור' - הקב"ה שולח את
הנשמה הטוהרה והתורה להאיר לאדם דרכו

ובראותו הקב"ה פן ויאמר אלהים יהי אור,
שולח אל האדם עזר נגד יצרו,
וזה יהיה בהגיעו לארבע עשרה שנה יופיע
עליו ממעון קדשו רוח אלהים קדישין נשמה
קדושה וטהורה, או ירמוז אל התורה כי היא
האור הנערב, ולה יקרא אור דכתיב (משלי ו כג)
'תורה אור', והמכון אחד, כי בחינת הנשמות
הקדושות הם בחינת אור התורה, ובעל נפש
הוא בעל תורה, והוא אמרו ויאמר אלהים
יהי אור שהיא הנשמה שאורה רב להיותה
חצובה מתחת פסא כבודו ותברך חלק אלוה
ממעל, שולחה ה' להאיר אל האדם לבל
יטבע בטיט היצר הרע, או גם פן למה
שאמרנו שהיא התורה המאירה לנפש אדם,
ואז ויהי אור, ויאמר אלהים את האור אשר
נתן באדם כי טוב, שבאמצעותו ילך האדם
בדרך הטוב והישר.

אף לאחר הפייע נותר מקום לנסיונות

ולא תחשב כי בהיות הנשמה באדם או על
ידי עסק התורה, בזה הוא שקט
מתחבולות היצר המחטיאו ופנה והלך לו,
שאם פן אין פאן לא שכלר ולא ענש, לזה
אמר פי עדין החשף בעולם, אלא שעל ידי
זה מסתיע האדם להעריך מלחמה עמו
ולהבדילו מעליו לבל הפילו במועצותיו,
ויפיר בחינת עשות רע פי רע הוא, וזה הוא
אמרו ויבדל אלהים בין האור שהיא הנשמה
ובין החשף שהוא היצר הרע, וזה שאמר
הכתוב (קהלת י ב) 'לב חכם לימינו' שהוא
מקום האור מקום הנשמה, וילב כסיל

ורצונו יתברך בזה הוא, שעל ידי מעשה
האדם יתעצם להפך החמר, שהוא הגוף, עד
שיהיה נחשב צורה.

והנה תמצא (שבת קנב:) שהצדיקים אינם
חוזרים עפר, להיות פי זככו החמר
שלמה עד שנעשה רוחני, כמו שכתב הר"י
עראמה ז"ל וזה לשונו: והתעצמות השלמים
להפך החמר לצורה. עד פאן לשונו. ולזה
אמרו ז"ל (ברכות יח.) שהצדיקים במיתתן
נקראים חיים, פי חלק הגשם נעשה רוחני
המתחיס אל החיים, והרשעים בחייהם קרויים
מתים, לצד שגם הרוחניות שבהם נתגשם
ונעשה ארץ המתחיס אל הדומם שהוא מת.

ושתי מדות אלו רמזם באמרו את השמים
ואת הארץ, על זה הדרך: אם זכו הרי
הם מסמיכים חלק הגשם שבהם הרמוז אל
הארץ, מחברים אותו ונעשה חומנוניא אחת
עם השמים. ואם לא זכו הרי הם מהפכים
חלק הרוחניות שבהם לבחינת הארץ ונעשית
הצורה חמר, והוא אמרו ואת הארץ.

'והארץ היתה תהו ובהו וחשף על פני
תהום' - היצר הרע מחשיף עיני האדם
לחטא ומגרש הרוחניות ממקומה

ואמרו והארץ היתה תהו ובהו, פאן רמז מה
שהיה בעונות שנתגבר צד החמר
שהיא הארץ ונתרוקן מהרוחניות, כמו שתרגם
צדיא וריקניא, וחשף שהוא יצר הרע הנקרא
בדברי קדשם (זוהר ח"א מ. סג.) דמחשיף אנפי
דברייתא, על פני תהום יקרא להגוף תהום
להיותו פתהום בולע תמיד, ומצד היצר שהוא
החשף ורוח אלהים הנתנת בו מרחפת על פני
המים, פי לא מצאה הרוח מנוח לכף רגלה,
פי היצר גרשה והורמה ממקום הנחתה, וישכן
שם החשף שהוא יצר הרע, ונשארת הנפש

כָּל יִשְׂרָאֵל (דברים לד יב), וּפְרַשׁ רַשׁ"י (שם) שְׁשֹׁבֵר אֶת הַלִּוּחוֹת וְה' הַסְּפִים לְדַעְתּוֹ וְאָמַר (שמות לד א) 'אֲשֶׁר שִׁבְרָתָּ יִישָׁר כַּחַד שְׁשִׁבְרָתָּ. מְרַמֵּז גַּם כֵּן עַל זֶה הָאָפֶן, פְּרוּשׁ, מִשָּׁה הוּא בְּחִינַת דַּעַת מְכַלְלוֹת יִשְׂרָאֵל כִּידוּעַ, וְשִׁבְרָתָּ אֶת בְּחִינַת ל"ב הַמְרַמֵּז בְּצִירוּף סִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַתְחַלְתָּהּ. וְלְבְּחִינָה זוֹ הֵיחָד רְצוֹן הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא בְּכִרְיַת הָעוֹלָם.

הַכְּנַעַת הַלֵּב עַל הָעֵדֶר הַדְּבָקוֹת מִבִּיאָה
אוֹר גְּדוּל

וְזֶהוּ 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ', מְרַמֵּז לְשֵׁנֵי בְּחִינּוֹת הַנּוֹצְרִים לְעֵיל, הֵינּוּ 'הַשָּׁמַיִם' מְרַמֵּז לְבְּחִינָה א', 'וְהָאָרֶץ' מְרַמֵּז לְבְּחִינָה ב' שֶׁהוּא בְּבְחִינַת אֲרִצִּיּוֹת. וְגַמֵּר אָמַר 'וְהָאָרֶץ הֵיחָד תֵּהוּ וְבִהוּ, הֵינּוּ שֶׁהֵיחָד מִשְׁתּוֹמֵם עַל הַבִּהוּ שָׁבוּ, פְּרוּשׁ שְׁנִשְׁבַּר לְבוֹ בְּקִרְבוֹ עַל בְּחִינַת הַבִּהוּ, הֵינּוּ עַל הָעֵדֶר הָאוֹר הַדְּבָקוֹת הַנּוֹצְרִים לְעֵיל, אִזּוֹ וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר, הֵינּוּ שְׁנַעֲשֶׂה מִזֶּה הַבְּחִינָה גַּם כֵּן אוֹר גְּדוּל, 'וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד', פְּרוּשׁ שְׁשֵׁנֵי הַבְּחִינּוֹת עֶרֶב וּבֹקֶר נִתְחַבְּרוּ לְהִיּוֹת אֶחָד בְּקִדְשָׁה גְּדוּלָּה עַל יְדֵי הַכְּנַעַת לְבוֹ וְגַדֵּל עֲנוּ"ה, וְזֶהוּ מְרַמֵּז בְּתַבַּת עֲנוּ"ה גִּימְטְרִיא יו"ם לִיל"ה, שְׁעַל יְדֵי עֲנוּה נַעֲשֶׂה מִן עֶרֶב בֹּקֶר, וְנִכְלָל שְׁמָאֵלָא בִּימִינָא, וְנַעֲשֶׂה יוֹם אֶחָד. יְהִי רְצוֹן שְׁנוֹכָה לְזֶה, אָמֵן.
כֵּן יְהִי רְצוֹן:

• פְּתוּחֵי חוֹתָם •

רַבִּי יַעֲקֹב אַבִּיחֲצִירָא זִיע"א

בְּזִכּוֹת הָעֲנוּה זְכָתָה הָאוֹת א' לְמַעַלָּה גְּדוּלָּה

אֲפָשָׁר לְרַמֵּז בְּהַקְדָּיִם בְּמָה שֶׁכָּתַב בִּיהֵר הַקְּדוּשׁ (ח"א ב), דְּכִשְׁרָצָה הַקַּב"ה

לְשִׁמְאָלוֹ שֶׁהוּא מְקוּם הַיֵּצֵר הָרַע, וְקָרָא לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לְלַיְלָה, וְלִזְהַתְּפַלֵּל דְּוֹד שְׁיִצְיִלְהוּ מִפְּחַד בְּלִילוֹת:

• בַּת עֵינַי •

רַבִּי אַבְרָהָם דָּב מַאֲבְרוּטֵשׁ זִיע"א

עַל יְדֵי שְׂאֵי אֲפָשָׁר לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּיְרֵאָה גְּדוּלָּה
בָּא הָאָדָם לְהַכְּנִיעַ

בְּרֵאשִׁית בְּרָא וְגו' וְהָאָרֶץ הֵיחָד תֵּהוּ וְבִהוּ וְגו' וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר וְגו' (א-ג). וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ עַל דְּרָךְ מוֹסֵר וְהַלּוּף לְעַבְדוֹת ה' הַשֵּׁנִי מִיְּנֵי אוֹר הַנּוֹצְרִים לְעֵיל, וְגַם לְפָרֵשׁ הַצִּירוּף שֶׁל סִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַתְחַלְתָּהּ שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת ל"ב. הֵנָּה עֶקֶר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הֵיחָד בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וּבְשִׁבִיל הַיְרֵאָה שְׁנִקְרָאִים רֵאשִׁית, הֵינּוּ יִשְׂרָאֵל יְהִי דְּבָקִים לַה' תָּמִיד בְּיְרֵאָה גְּדוּלָּה, הֵינּוּ עַל יְדֵי הַתְּבוֹנְנוֹתָם בְּגִדְלָתוֹ יְתַבְּרָף וַיִּפְחַד וַיִּרָא מִפְּנֵי יְתַבְּרָף, וְזֶהוּ בְּחִינָה גְּדוּלָּה וַיִּקְרָה. אָמְנָם וְהַחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב, שְׂאֵי אֲפָשָׁר לְאָדָם לְעַמֵּד תָּמִיד בְּאוֹתָהּ בְּחִינָה, וְלִפְעָמִים נוֹפֵל מִזֹּאת הַבְּחִינָה מִדְּבָקוֹתוֹ הַנּוֹצְרֵת לְעֵיל, וְנִחְשָׁף הָאוֹר הַקְּדוּשָׁה בְּלְבוֹ שְׂאֵינּוּ יְכוֹל לְהִיּוֹת דְּבוּק כָּל כֶּף בְּמַחְשַׁבְתּוֹ וְלְבוֹ בְּיְרֵאָת ה', וּבְעֵבוֹר זֹאת נִשְׁבַּר לְבוֹ בְּקִרְבוֹ עַל הָעֵדֶר הָאוֹר הַהוּא מְלָבוֹ וְנִכְנַע וְנִשְׁפָּל מְאֹד מְאֹד מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמִהֵרָר גְּאוּנוֹ.

מִשָּׁה רַבְּנוּ שִׁבְרָ אֶת בְּחִינַת לֵב וְהַסְּפִים
לְכָף הַקַּב"ה

וְזֶהוּ בְּחִינַת שִׁבְרֵי לִוּחוֹת, הֵינּוּ שְׁלִבּוֹ נִשְׁבַּר בְּקִרְבוֹ מִגְּדֵל הַבוּשָׁה לְפָנָי ה' עַל שְׁתַּרְחֵק מִדְּבָקוֹת הַנּוֹצְרֵת לְעֵיל, וְגַם בְּחִינָה זוֹ מִנְחַת בְּאֵרוֹן. וְזֶהוּ 'אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה לְעֵינָי